

Briselē, 29.6.2018.
COM(2018) 507 final

**KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

**par programmas “Tiesiskums” laikposmam no 2014. gada līdz 2020. gadam īstenošanas
starpposma izvērtējumu**

{SWD(2018) 356 final} - {SWD(2018) 357 final}

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI

par programmas “Tiesiskums” laikposmam no 2014. gada līdz 2020. gadam īstenošanas starpposma izvērtējumu

Līgumā par Eiropas Savienības darbību ir paredzēts, ka tiek izveidota Eiropas brīvības, drošības un tiesiskuma telpa, kas balstās uz tiesu nolēmumu savstarpēju atzīšanu un savstarpējo uzticību starp dalībvalstīm un kurā personas var brīvi pārvietoties un rēķināties ar pamattiesību un kopēju principu ievērošanu (tādu kā nediskriminācija, dzimumu līdztiesība, efektīva tiesu iestāžu pieejamība visiem, tiesiskums un neatkarīgu tiesu sistēmu efektīva darbība).

Šos tālejošos mērķus, kas izvirzīti Līgumā, ir arī apstiprinājusi Eiropas Padome Stokholmas programmā¹. Tiesību un tiesiskuma Eiropas veicināšana ir viena no ES politiskajām prioritātēm, un programma “Tiesiskums” laikposmam no 2014. gada līdz 2020. gadam ir viens no instrumentiem, kas sekmē šā mērķa sasniegšanu.

Šajā ziņojumā ir izklāstīti vidusposma rezultāti, kas iegūti programmā “Tiesiskums”, un programmas īstenošanas kvalitatīvie un kvantitatīvie rezultāti, kā noteikts Regulas, ar ko izveido programmu “Tiesiskums” laikposmam no 2014. gada līdz 2020. gadam, 14. panta 2. punkta b) apakšpunktā².

Starpposma izvērtējuma atsauces periods ir programmas īstenošanas pirmā puse — no 2014. gada līdz 2017. gada vidum. Izvērtējumā tika aplūkotas 2014., 2015. un 2016. gada darba programmas. No otras puses, 2017. gada darba programma ir analizēta galvenokārt no projekta un struktūras viedokļa, nevis no izpildes viedokļa.

Šis ziņojums balstās uz Eiropas Komisijas sagatavotā novērtējuma³ konstatējumiem, ko papildina ar ārēji veiktu novērtējumu⁴.

1. IEVADS UN KONTEKSTS

Programmu “Tiesiskums” laikposmam no 2014. gada līdz 2020. gadam izveidoja ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1382/2013.

Regulā ir noteikts šāds **vispārīgais mērķis**:

- veicināt Eiropas tiesiskuma telpas, kas balstās uz savstarpēju atzīšanu un savstarpēju uzticēšanos, turpmāku attīstību, jo īpaši sekmējot tiesu iestāžu sadarbību civillietās un krimināllietās.

Tās **konkrētie mērķi** ir šādi:

- vienkāršot un atbalstīt tiesu iestāžu sadarbību civillietās un krimināllietās;
- atbalstīt un veicināt profesionāļu (piemēram, tiesnešu, prokuroru, notāru, ieslodzījuma vietu darbinieku un juristu) tiesisko apmācību par ES civiltiesiskiem un krimināltiesiskiem

¹ OV C 115, 4.5.2010., 1. lpp.

² Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1382/2013 (2013. gada 17. decembris), ar ko izveido programmu “Tiesiskums” laikposmam no 2014. gada līdz 2020. gadam (OV L 354, 28.12.2013.).

³ Programmas “Tiesiskums” laikposmam no 2014. gada līdz 2020. gadam īstenošanas starpposma izvērtējums, *Ernst & Young Financial-Business Advisors*, Noslēguma ziņojums, 2018. gada aprīlis.

⁴ Komisijas dienestu darba dokuments, kas papildina ziņojumu par programmas “Tiesiskums” laikposmam no 2014. gada līdz 2020. gadam īstenošanas starpposma izvērtējumu.

instrumentiem, pamattiesībām, tiesu ētiku un tiesiskumu, tostarp valodas apguvi attiecībā uz juridisko terminoloģiju, lai sekmētu vienotas juridiskās un tiesiskās kultūras attīstību;

- sekmēt efektīvu tiesu iestāžu pieejamību visiem, tostarp veicināt un stiprināt noziedzīgos nodarījumos cietušo tiesības, kā arī aizdomās turamo un apsūdzēto personu procesuālās tiesības kriminālprocesā;
- veicināt iniciatīvas narkomānijas apkarošanas politikas jomā attiecībā uz tiesu iestāžu sadarbību un noziedzības novēršanas aspektiem, ciktāl šāda veida iniciatīvas jau neatbalsta no Iekšējās drošības fonda, ar ko sniedz finansiālo atbalstu policijas sadarbībai, noziedzības novēršanai un apkarošanai un krīžu pārvarēšanai, vai programmas “Veselība izaugsmei” līdzekļiem.⁵

Programmu īsteno Eiropas Komisija ar tiešu centralizētu pārvaldību.

Ģeogrāfiski programma ir pieejama visām ES dalībvalstīm (Apvienotā Karaliste un Dānija nepiedalās), taču arī Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas valstīm, kas ir pievienojušās Eiropas Ekonomikas zonai, kandidātvalstīm, potenciālām kandidātēm un valstīm, kas pievienojas Savienībai, ja tās noslēdz nolīgumu ar Savienību, paredzot nosacījumus par savu attiecīgo dalību programmā. Albānija pievienojās programmai 2017. gadā.

2. PROGRAMMAS GALVENIE ELEMENTI UN ĪSTENOŠANA

Saskaņā ar regulas 6. pantu ar programmu tiek finansēts **plašs darbību loks**, piemēram, analītiskās darbības, savstarpējā mācīšanās, sadarbība, informētības uzlabošanas un izplatīšanas darbības, mācību pasākumi un darbības, kas atbalsta galvenos dalībniekus, kuru darbības dod ieguldījumu konkrēto mērķu īstenošanā. Programma **atbalsta organizācijas**, kas darbojas tiesu iestāžu sadarbības, tiesu iestāžu mācību, tiesu iestāžu pieejamības un narkomānijas novēršanas jomā visā Eiropā, piemēram, Eiropas tīklus, publiskas un privātas organizācijas, kas parasti nav vērstas uz peļņas gūšanu, valstu, reģionu un vietējas iestādes ES dalībvalstīs, nevalstiskās organizācijas; universitātes un pētniecības iestādes, kā arī starptautiskas organizācijas.

Attiecībā uz **mērķgrupām**, kas ir paredzētas kā grupas, kas var gūt labumu tieši (piedaloties programmas projektu darbībās) vai netieši no programmas īstenošanas, potenciāli ir iekļauti visi ES pilsoņi, jo programmas “Tiesiskums” mērķis ir izveidot Eiropas tiesiskuma telpu, kurā visi pilsoņi izprot un var izmantot savas tiesības.

Kā noteikts regulā, programmā kā galvenos finansēšanas mehānismus izmanto darbības dotācijas, rīcības dotācijas un iepirkuma dotācijas, lai atbalstītu ar mērķiem saistītas darbības.

2.1. Programmas konkrētie mērķi

- **Konkrētais mērķis Nr. 1. Tiesu iestāžu sadarbība**

Programma atbalsta darbības, kas veicina efektīvu un saskaņotu ES tiesību aktu kopuma piemērošanu saistībā ar tiesu iestāžu sadarbību civillietās un krimināllietās, arī izveidojot un/vai uzlabojot datu vākšanu un statistiku par ES tiesību aktu kopuma piemērošanu. Tāpat finansētās darbības veicina ES instrumentu un tiesas nolēmumu, jo īpaši tādu, kas pieņemti pārrobežu strīdos, izpildi. Programma arī finansē tādus projektus, kuru mērķis ir uzlabot informācijas apmaiņu starp profesionāļiem, lai uzlabotu operatīvo sadarbību un savstarpējo uzticēšanos ES.

⁵ Sīkāku informāciju skatīt https://ec.europa.eu/home-affairs/financing/fundings/security-and-safeguarding-liberties/internal-security-fund-police_en un https://ec.europa.eu/health/funding/programme/2014-2020_en.

- ***Konkrētais mērķis Nr. 2. Tiesiskā apmācība***

Programma atbalsta darbības, kas veicina tiesu iestāžu profesionāļu apmācību ES tiesību jautājumos, tostarp juridiskās terminoloģijas valodas apguvi, lai sekmētu vienotas juridiskās un tiesiskās kultūras attīstību ES. Tiesiskā apmācība var ietvert “pamata” komponentes, piemēram, lingvistiskās prasmes un terminoloģiju, kā arī specializētākus aspektus, piemēram, seminārus par specifiskiem aspektiem gan civiltiesībās, gan krimināltiesībās, e-mācības un darbinieku un pieredzes apmaiņu. Finansētās darbības galvenokārt atbalsta tiesu sistēmas dalībnieku un tiesu iestāžu darbinieku apmācību, bet arī citu ar tiesu sistēmu saistīto tieslietu profesionāļu apmācību, kā arī rīku izstrādi apmācību sniedzējiem.

- ***Mērķis Nr. 3. Tiesu iestāžu pieejamība***

Šajā jomā finansēto darbību mērķis ir sniegt ES pilsoņiem efektīvus tiesiskās aizsardzības līdzekļus ES tiesību aktu pārkāpumu gadījumos, ja valstu procedūras pilsoņiem ir pārāk sarežģītas, lai tās īstenotu. Programma īpaši veicina citu ES izstrādātu tiesiskās un citu aizsardzības līdzekļu veidu izmantošanu, kas var sniegt ātru, efektīvu un lētāku risinājumu strīdiem, ko atbalsta, piemēram, e-Tiesiskuma portālā. Tās mērķis ir veicināt ciešu sadarbību starp valstu iestādēm vai administratīvajām struktūrām, kas ir īpaši svarīgi noteiktu ES tiesību efektivitātei.

- ***Mērķis Nr. 4. Narkomānijas apkarošanas politika***

Narkomānijas apkarošanas politikas jomā programma “Tiesiskums” veicina iniciatīvas, kas koncentrējas uz tiesu iestāžu sadarbību un noziedzības novēršanu. Galvenās prioritātes ir veicināt ar narkotikām saistītas izpētes praktisku piemērošanu, atbalstīt pilsoniskās sabiedrības organizācijas un galvenās ieinteresētās personas, kā arī paplašināt zināšanu bāzi un izstrādāt inovatīvas metodes, kā risināt jaunu psihoaktīvo vielu fenomenu.

2.2. Budžets

Programmas “Tiesiskums” sākotnējais kopbudžets laikposmam no 2014. gada līdz 2020. gadam ir **377 604 000 EUR**. Vislielāko saistību segumu sasniedza 2016. gadā (94,60 %).

Līdzekļi 143 miljonu EUR apmērā ir plānoti 2014.–2016. gada darba programmās. Saskaņā ar pieejamiem avotiem **kopējais pieprasītais un atvēlētais ES ieguldījums nesasniedza plānoto summu** (skatīt 1. tabulu). Kopumā lielākā daļa dotācijām piešķirto līdzekļu ir piešķirta (ar saistību izpildes rādītāju tuvu 90 %), taču saistību izpildes rādītājs iepirkumu darbībām bija daudz zemāks, sasniedzot ap 60–70 %.

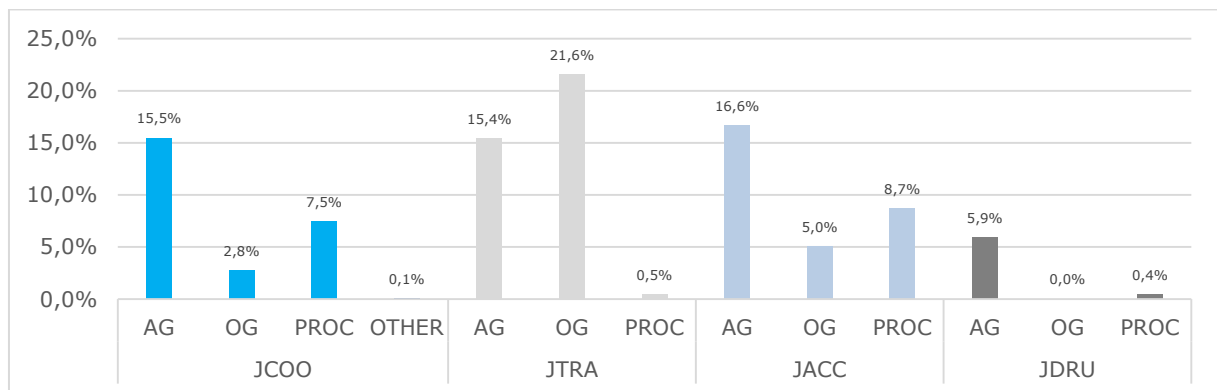
1. tabula. 2014.–2016. gada programmas gada saistības

Gads	Piešķirtā summa (EUR)
2014	36 671 240,16
2015	39 675 719,11
2016	47 535 032,81
Kopā par 2014.-2016. gadu	123 881 992,08

Avoti: Ikgadējie uzraudzības ziņojumi (ziņojumi par Ikgadējo darba programmu (IDP) īstenošanu un datiem, kas izgūti no Sygma par 2016. gadu)

Konkrēti, dotācijām atvēlētais budžets ir sadalīts starp programmas konkrētajiem mērķiem, kā parādīts 1. attēlā turpmāk.

2. attēls. Atvēlētais budžets pa intervencu veidiem katrā konkrētajā mērķī

Avots: Ikgadējo darba programmu uzraudzības ziņojumi par 2014. un 2015. gadu, Projektu datubāze par 2016. gadu. AG (darbības dotācija), OG (rīcības dotācija), PROC (iepirkums), JCOO (tiesu iestāžu sadarbība), JTRA (tiesiskā apmācība), JACC (tiesu iestāžu pieejamība), JDRU (narkomānijas apkarošanas politika).

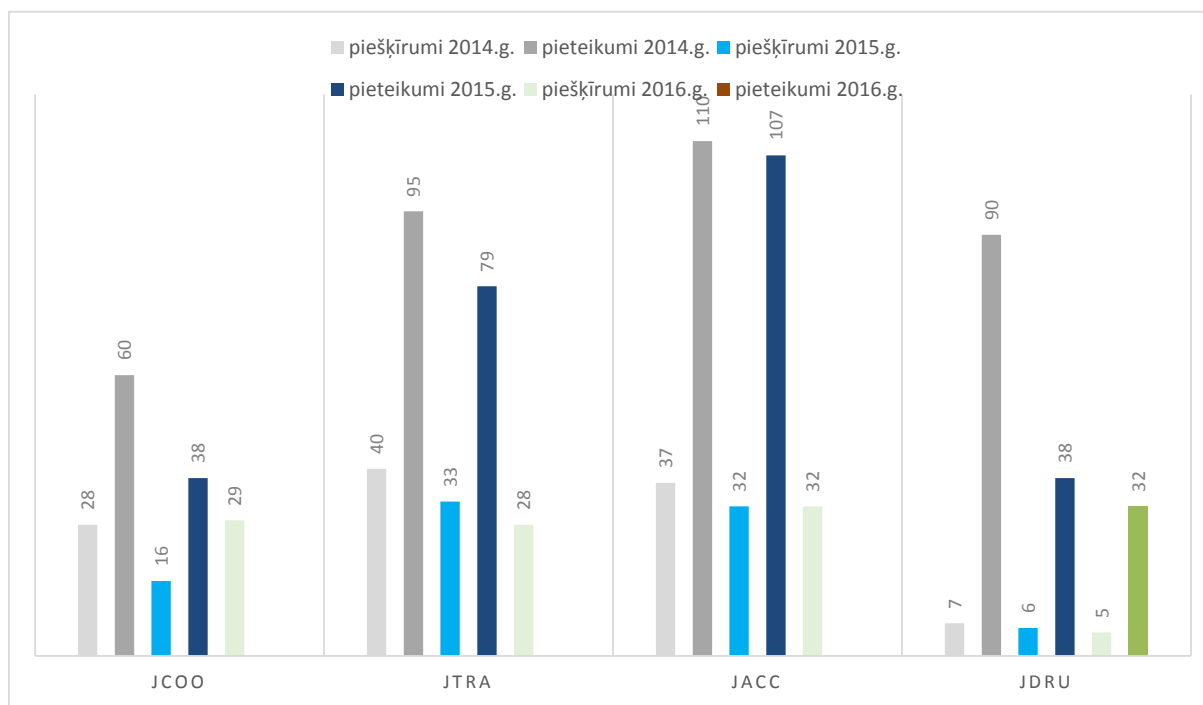
Konkrētie mērķi, kas attiecas uz “narkomānijas apkarošanas politiku” un “tiesisko apmācību”, ir vistuvāk pielāgoti segto izdevumu ziņā attiecīgajām Ikgadējām darba programmām, un attiecībā uz konkrēto mērķi saistībā ar “Tiesisko apmācību” ir sasniegts visaugstākais saistību izpildes rādītājs. Konkrētā mērķa “Efektīva tiesu iestāžu pieejamība” saistību izpildes rādītājs sākotnēji bija salīdzinoši zems; taču laika gaitā situācija ir uzlabojusies. Visbeidzot, konkrētais mērķis ar vislielāko atšķirību starp plānotajiem un atvēlētajiem līdzekļiem bija

tiesu iestāžu sadarbība civillietās un krimināllietās, jo tajā ir liela paļaušanās uz iepirkuma darbībām.

2.3. Saņemtie pieteikumi un izraudzītie projekti

Dati par 2014. un 2015. gadu gan par darbības dotācijām, gan par rīcības dotācijām liecina, ka pieprasījums pēc finansējuma būtiski apsteidza piedāvājumu narkomānijas apkarošanas politikas konkrētā mērķa jomā (skatīt 2. attēlu).

2. attēls. Piešķirto darbības dotāciju un rīcības dotāciju skaits un pieteikumu skaits sadalījumā pa konkrētajiem mērķiem un gadiem (2014., 2015. un 2016. gadā)

Avots: Ikgadējie ziņojumi par 2014. un 2015. gada IDP īstenošanu, 2016. gadā apstiprināto projektu un Sygma datu analīze (nav pietiekamu datu par pieteikumu iesniedzējiem 2016. gadā). JCOO (tiesu iestāžu sadarbība), JTRA (tiesiskā apmācība), JACC (tiesu iestāžu pieejamība), JDRU (narkomānijas apkarošanas politika).

Vidēji, aplūkojot uzaicinājumu piešķiršanas rādītājus 2014. un 2015. gadā, piešķiršanas rādītājs gandrīz visiem konkrētajiem mērķiem bija no aptuveni 16 % līdz apmēram 47 %. Taču attiecībā uz tiesu iestāžu sadarbības un tiesiskās apmācības mērķiem tika apstiprināta gandrīz puse no iesniegtajiem pieteikumiem.

Ir novērots neliels saņemto (un līdz ar to piešķirto) dotāciju pieteikumu skaita samazinājums 2015. gadā attiecībā uz gandrīz visiem konkrētajiem mērķiem. Savukārt attiecībā uz 2016. gada uzaicinājumiem iesniegt priekšlikumus tika konstatēts būtisks pieteikumu kritums (gandrīz 51 %): kopā tika saņemti tikai 127 pieteikumi darbības dotācijām, salīdzinot ar 262 pieteikumiem 2015. gada uzaicinājumos. Tas daļēji skaidrojams ar to, ka darbību sāka Dalībnieku portāls, kas saskaņā ar novērtējuma rezultātiem nav pielāgots tipiskiem programmas “Tiesiskums” pieteikumu iesniedzējiem (piemēram, apmācību organizācijām), jo portāls sākotnēji tika izstrādāts, domājot par pētniecības iestādēm un lielām dotācijām⁶. Taču, neraugoties uz šo pieteikumu kritumu, piešķirto projektu skaits kopumā saglabājās nemainīgs

⁶ Dalībnieku portāls ir elektroniska platforma, ko izmanto, lai pārvaldītu pieteikumus, kas saņemti uzaicinājumos, kuri ir publicēti programmā “Tiesiskums”.

četriem konkrētajiem mērķiem un pat būtiski pieauga tiesu iestāžu sadarbības projektu gadījumā. Kritums izraisīja arī piešķiršanas rādītāja palielinājumu⁷.

2.4. Programmas galvenie sasniegumi

Rādītāju sistēmas ieviešana pašreizējai programmai “Tiesiskums” ir bijusi piemērota, lai novērtētu programmas sasniegumus.

Rādītāju, kas saistīts ar “Tiesisko apmācību”, nosaka, ņemot vērā to tiesu sistēmas dalībnieku un tiesu iestāžu darbinieku skaitu un īpatsvaru, kuri piedalījās mācību pasākumos, darbinieku apmaiņās, mācību vizītēs, darbsemināros un semināros, kas finansēti ar programmu. Rādītāji, kas saistīti ar “Tiesu iestāžu sadarbību civillietās un krimināllietās”, koncentrējas uz Eiropas līmeņa krimināltiesību instrumentu piemērošanas vienkāršošanu (vidējais nodošanas procedūras laiks Eiropas apcietināšanas ordera ietvaros) un IT sistēmu lietošanu (informācijas apmaiņu skaits Eiropas Sodāmības reģistru informācijas sistēmā⁸). Rādītāji, kas saistīti ar “Tiesu iestāžu pieejamību” arī koncentrējas uz IT sistēmu lomu (E-tiesiskuma portāla⁹ apmeklējumu skaits), kā arī uz cietušo tiesību jautājumu (cietušo atbalsta organizāciju skaits dalībvalstīs). Visbeidzot, “narkomānijas apkarošanas politikas” rādītāji koncentrējas uz izpētīto jauno psihoaktīvo vielu skaitu un opiātu lietotāju, kas saņem narkomānijas ārstēšanu, skaitu.

Attiecībā uz programmas vispārējā mērķa sasniegšanu (proti, “veicināt Eiropas tiesiskuma telpas, kas balstās uz savstarpēju atzīšanu un savstarpēju uzticēšanos, turpmāku attīstību, jo īpaši sekmējot tiesu iestāžu sadarbību civillietās un krimināllietās”), **galvenais rādītājs** (t. i., to praktizējošo juristu īpatsvars, kuri ne tikai ar šīs programmas starpniecību saņēmuši apmācību par ES tiesībām un citu dalībvalstu tiesībām, tostarp civiltiesībām, krimināltiesībām un pamattiesībām), **ir parādījis konsekventi nozīmīgu virzību uz mērķa sasniegšanu** (t. i., 700 000 apmācītu praktizējošo juristu līdz 2020. gadam). Tik tiešām — apmācīto praktizējošo juristu skaits laikposmā no 2013. gada līdz 2016. gadam stabili pieauga, un 2020. gada mērķis bija jau gandrīz sasniegts 2017. gadā.

Turklāt arī galvenais rādītājs, ko izmantoja, lai mērītu tiesiskās apmācības konkrētā mērķa sasniegšanu (t. i., to tiesu iestāžu dalībnieku un tiesu iestāžu darbinieku skaits un īpatsvars, kuri piedalījās mācību pasākumos, darbinieku apmaiņās, mācību vizītēs, darbsemināros un semināros, kas finansēti ar programmu), liecināja par būtisku progresu, un 20 000 juridiskās profesijas pārstāvju apmācības mērķis (visai Komisijai) līdz 2020. gadam tika sasniegts jau 2015. gadā. Šai sakarā programma “Tiesiskums” ir sniegusi vislielāko nedalīto ieguldījumu 2020. gadam noteikto apmācības mērķu sasniegšanai. Programmas “Tiesiskums” ietvaros katru gadu apmācīto tiesu iestāžu darbinieku skaits 2016. gadā bija aptuveni 14 000 (dati par 2017. gadu vēl nav pieejami).

Visi šie sasniegumi atspoguļo programmas tiesiskās apmācības prioritāti.

Kas attiecas uz programmas konkrētajiem mērķiem, kopumā rādītāji pienācīgi atspoguļo prioritātes katram konkrētajam mērķim un ir izmērāmi attiecībā uz to bāzes

⁷ Lai apskatītu pilnu ar programmu finansēto projektu sarakstu un sekmīgu projektu piemērus, skatiet šādas saites: http://ec.europa.eu/justice/grants1/closed-calls/index_en.htm (tad izvēlieties “Rezultāti: slēgtie uzaicinājumi” → “izvēlētie projekti” → “lēmumi par piešķiršanu” un “kopsavilkumi”) un <https://ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/opportunities/index.html> (tad izvēlieties “Programma “Tiesiskums”). Tāpat skatiet Starpposma ziņojuma (turpat) 4. pielikumu, lai apskatītu četras projektu gadījumu izpētes, kas saistītas ar katru programmas “Tiesiskums” konkrēto mērķi.

⁸ Eiropas Sodāmības reģistru informācijas sistēma ir datubāze, kas izveidota, lai uzlabotu informācijas apmaiņu par sodāmības reģistriem visā ES. Visas ES dalībvalstis šobrīd ir pieslēgušās šai sistēmai.

⁹ E-tiesiskuma portāls sniedz informāciju 23 valodās par tiesu sistēmām un uzlabo un atvieglo tiesu iestāžu pieejamību visā ES. Sīkāka informācija ir pieejama šajā saitē: <https://e-justice.europa.eu/home>.

līniju. Turklāt **veiktais novērtējums liecina par būtisku progresu vairākās frontēs**, jo vairāki mērķi ir gandrīz sasniegti.

Konkrētāk, var novērot būtiskus sasniegumus saistībā ar konkrēto mērķi “tiesu iestāžu sadarbība civillietās un krimināllietās”, kur, visticamāk, tiks sasniegts 2020. gada mērķis (t. i., informācijas apmaiņu skaits Eiropas Sodāmības reģistru sistēmā). Tāpat, kas attiecas uz konkrēto mērķi “tiesu iestāžu pieejamība”, attiecībā uz 2020. gada mērķi (t. i., apmeklējumu skaits e-tiesiskuma portālā un cietušo atbalsta organizāciju ar valsts pārklājumu skaits) jau ir pārsniegti izvirzītie mērķi.

Taču reizēm ir grūti izmērīt noteiktos rādītājus, jo, piemēram, tos ietekmē ārēji faktori (piemēram, atšķirīgi ES direktīvu iekļaušanas valsts mērogā rādītāji, atšķirīgas valsts politiskās prioritātes un ārkārtas situācijas, makroekonomiskie apstākļi utt.), līdz ar to ir sarežģīti aplēst programmas precīzu pienesumu to sasniegšanā.

Vēl ir papildu uzlabojumu iespējas arī tāpēc, ka trūkst pienācīgu rīku (piemēram, nav izveidota apmierinājuma aptauja, kas ļautu novērtēt mācību pasākumu dalībnieku uzskatus). Turklāt daži rādītāji, piemēram, saistībā ar programmas ģeogrāfisko pārklājumu, neatspoguļo noteiktu pamatā esošo dinamiku, piemēram, tas, ka līdz šim programmā dominē saņēmēji no neliela dalībvalstu skaita.

2.5. Dalībnieki un partnerības

Dati, kas apkopoti starposma izvērtējumā, liecina, ka **programma ir veiksmīga, piesaistot vairāk starptautisku partnerību**, un ka tas ir viens no galvenajiem vektoriem, caur kuriem tiek atbalstīta tiesiskuma joma Eiropā.

Saņēmēji norāda, ka **ar rīcības dotāciju un darbības dotāciju palīdzību izveidotās partnerības programmā “Tiesiskums” ir radījušas pozitīvu ietekmi uz attiecīgo organizāciju spējām**, jo īpaši uz spēju nodrošināt rezultātu ilgtspējību un īstenot projektus. Programmā ar rīcības dotācijām galvenokārt tiek finansēti tādi Eiropas tīkli, kas darbojas tiesu iestāžu sadarbības civillietās un/vai krimināllietās un tiesu iestāžu pieejamības atvieglošanas un atbalsta jomās un kas ir parakstījuši sadarbības pamatlīgumus ar Komisiju.

Vairākas organizācijas, kas piedalās programmā “Tiesiskums”, ir aktīvas arī programmā “Tiesības, vienlīdzība un pilsonība”. Tādējādi programma “Tiesiskums” ir sekmējusi noturīgu Eiropas tīklu attīstību tiesiskuma politikas jomā, un strukturēti sadarbības tīkli pastāv arī saistībā ar citām ES finansējuma programmām.

Taču tika konstatēts, ka programmā “Tiesiskums” visas dalībvalstis neiesaistās vienmērīgi. Aptuveni 25 % no visiem saņēmējiem ir vai nu no Itālijas, vai Beļģijas, bet puse no partnerorganizācijām ir no piecām valstīm. Pārējie 50 % ir organizācijas no pārējām 21 dalībvalstīm. Tas ietver **nevienmērīgu programmas resursu pārdali**, jo īpaši saistībā ar organizācijām Centrāleiropas un Austrumeiropas dalībvalstīs.

3. KAS IR SASNIEGTS PROGRAMMĀ “TIESISKUMS”?

Kā liecina izvērtējums, programma “Tiesiskums” kopumā parāda labus rezultātus vidusposmā saistībā ar konkrētajiem mērķiem attiecībā uz efektivitāti, lietderīgumu, pamatotību, saskaņotību, papildināmību un sinerģijām un ES pievienoto vērtību. Ir nepieciešami uzlabojumi, jo īpaši attiecībā uz vienlīdzību.

3.1. Efektivitāte¹⁰

Rādītāju analīze liecina, ka ir sasniegts būtisks progress vairākās jomās, jo daži rādītāji ir gandrīz sasniegti, bet citi jau ir sasniegti. Tādējādi **programma “Tiesiskums” sniedz pozitīvu pienesumu programmas vispārējam mērķim, pateicoties konkrēto mērķu progresam.**

Programmas konkrētie rādītāji ir piemēroti, lai novērtētu virzību uz programmas mērķiem, taču reizēm tos ir grūti novērtēt vai tiem ir nepieciešami zināmi uzlabojumi.

Kopumā pieteikumu iesniedzēji, saņēmēji un ieinteresētās personas uzskata programmu “Tiesiskums” laikposmam no 2014. gada līdz 2020. gadam par uzlabojumu, salīdzinot ar trim iepriekšējām programmām (proti, Civiltiesību programmu, Krimināltiesību programmu un programmu “Narkomānijas novēršana un informēšana par narkomāniju”), gan attiecībā uz politikas mērķiem, gan pareizo ieinteresēto personu grupu iesaisti.

Ņemot vērā programmas vispārējā mērķa plašo darbības jomu, tās efektivitāti ietekmēja liels ārējo faktoru skaits, piemēram, migrācijas krīze (jo īpaši attiecībā uz konkrēto mērķi “tiesu iestāžu pieejamība”) un kopumā nevienmērīgā gaita, kādā dalībvalstis transponē un piemēro ES tiesību aktu kopumu. Taču tas neietekmēja tās intervenču loģiku un **darbības elastīgumu**: ikgadējās darba programmas var viegli pielāgot jaunām vajadzībām tiesiskuma jomā (vairāk skatīt sadaļā “Nozīmīgums”).

Visbeidzot, salīdzinot ar laikposmu no 2007. gada līdz 2013. gadam, **projektu ilgtspējība (ar rezultātiem un iznākumiem) pēc to darbības cikla beigām ir kļuvusi par arvien svarīgāku faktoru, ko ņemt vērā** izvērtēšanas procesā. Taču projektiem, kas pievēršas rīku /rezultātu izveidei, var būt sarežģītāka ilgtspējības aina, jo šajos gadījumos ilgtspējība ir atkarīga no tā, vai organizācijas, kas īsteno projektus, var saņemt pietiekamus līdzekļus, lai uzturētu rīkus pēc tam, kad ES finansējums vairs nav pieejams.

3.2. Lietderība¹¹

Programma “Tiesiskums” ir bijusi izmaksu ziņā efektīva attiecībā uz darbībām, kas līdz šim ir ar to finansētas. Izvērtējuma rezultāti liecina, ka saņēmēju uzskati par programmas efektivitāti ir pozitīvi. Tas attiecas gan uz programmu kopumā, gan arī **jo īpaši uz tiesiskās apmācības konkrēto mērķi.**

Programmas galvenais sasniegums, salīdzinot ar iepriekšējām programmām, ir **mazāks slogs saņēmējiem attiecībā uz laika un finanšu resursiem. Taču vēl arvien pastāv uzlabojumu iespējas attiecībā uz prasību un pienākumu atvieglojumiem, lai programmas īstenošanu padarītu vēl efektīvāku (skatīt sadaļā “Vienkāršošanas iespējas”).**

Saņēmēji norādīja, ka **pašreizējie instrumenti (darbības dotācijas, rīcības dotācijas un iepirkuma darbības) ir piemērotas programmas vajadzībām, tāpēc nav nepieciešams izmantot alternatīvus un inovatīvus finansēšanas instrumentus.** Taču būtu jāturpina uzlabot īstenošanas efektivitāti, jo īpaši attiecībā uz iepirkuma darbībām, lai nodrošinātu, ka piešķirtais finansējums tiešām tiek izlietots.

¹⁰ **Efektivitāte:** vai un kādā mērā programma “Tiesiskums” ir sasniegusi vispārējo mērķi, kā arī četrus konkrētos mērķus, un kādi ir faktori, kas ir sekmējuši šos sasniegumus.

¹¹ **Lietderība:** vai un kādā mērā programmas izmaksas bija samērīgas, ņemot vērā sasniegtos ieguvumus, un kādi rādītāji/faktori ir iesaistīti.

3.3. Nozīmīgums¹²

Visi aptaujātie saņēmēji norādīja, ka programma ir ļoti nozīmīga, risinot atsevišķu mērķgrupu vajadzības. Viena no galvenajām programmas iezīmēm ir tās spēja pielāgoties un mainīt prioritātes, ņemot vērā jaunas vajadzības. Piemēram, pēc vairākiem teroristu uzbrukumiem Eiropā tika izsludināti divi uzaicinājumi apkarot ieslodzīto radikalizāciju ieslodzījumu vietās. To var sasniegt, pateicoties programmas “Tiesiskums” unikālajai struktūrai, jo programma ir izstrādāta, izvirzot plašus konkrētos mērķus, tādēļ, ka tajā ir apvienotas trīs programmas no iepriekšējā plānošanas perioda. Vispārējie un konkrētie mērķi ļāva Komisijai pielāgot programmu jaunajām vajadzībām ES, jo īpaši attiecībā uz tiesu iestāžu sadarbību. **Taču konkrētais mērķis attiecībā uz iniciatīvām narkomānijas apkarošanas politiku jomā reizēm ir grūti savietojams ar citām programmas prioritātēm**, piemēram, ar tiesu iestāžu sadarbību un tiesu iestāžu pieejamību, jo ar narkotiku apkarošanu saistīto politiku darbības jomas mēdz būt plašākas.

Taču kopumā **programmas pieņemšanas brīdī identificētās vajadzības vēl arvien ir aktuālas un nozīmīgas**, jo īpaši vispārējais mērķis turpināt attīstīt Eiropas tiesiskuma telpu, kas balstās uz savstarpēju atzīšanu un savstarpēju uzticēšanos.

Kas attiecas uz ieinteresēto personu vajadzībām, vēl arvien ir iespējas vairot programmas nozīmīgumu, veicot sistemātiskas analīzes pa galvenajiem ieinteresēto personu tipiem, kā arī pa konkrētajiem mērķiem un dalībvalstīm, lai nodrošinātu, ka ar katru konkrēto mērķi saistītās prioritātes katrā uzaicinājumā, kā norādīts ikgadējās darba programmās, atbilst ieinteresēto personu aktuālajām galvenajām vajadzībām. Turklāt programmā varētu ietvert papildu mērķgrupas, kas ir nozīmīgas, lai sasniegtu vispārējo mērķi. Šīs grupas ietver darbiniekus regulatīvajās aģentūrās, jaunus tieslietu speciālistus un studentus un tieslietu speciālistus kandidātvalstīs un valstīs Eiropas kaimiņattiecību politikas darbības jomā. Taču šobrīd tas nav iespējams atbilstoši programmas “Tiesiskums” juridiskajam pamatojumam.

3.4. Saskaņotība, papildināmība, sinerģijas¹³

Programmā ir nodrošināts labs saskaņotības un papildināmības ar citiem ES instrumentiem, programmām un darbībām līmenis (piemēram, ir nodrošināta ļoti liela saskaņotība ar Eiropas Tiesiskuma stratēģiju 2020. gadam¹⁴), **bet pārklāšanās vai nesaskaņotības risks ir ļoti zems**. Jo īpaši tiesiskās apmācības gadījumā iepriekšējo programmu apvienošana ir uzlabojusi saskaņotību ar citām ES iniciatīvām un starp dažādiem apmācību mērķiem un samazinājusi pārklāšanās iespējas gan darbības jomas, gan finansējuma ziņā. Tiesu iestāžu pieejamības konkrētajam mērķim ir spēcīga saskaņotība un papildināmība ar Eiropas savienošanas instrumenta telekomunikāciju programmu, kas arī sniedza pienesumu e-tiesiskuma portāla un *e-Codex* izstrādei.

Pagaidām vēl pastāv dažas atsevišķas pārklāšanās mērķu, mērķgrupu un darbību ziņā, kas izriet no plašajiem mērķiem un mērķa grupām, kas ir iekļautas programmā — no tiesu iestāžu sadarbības civillietās un krimināllietās (un tādējādi būtībā aptverot visu tiesiskās darbības

¹² **Nozīmīgums**: vai un kādā mērā programma “Tiesiskums” risina to mērķgrupu vajadzības un problēmas, kas noteiktas 2011. gada Ietekmes novērtējumā un programmas juridiskajā pamatojumā (kā arī jaunās vajadzības saistībā ar Eiropas tiesiskuma telpas izveidi), un vai tās mērķi vēl arvien ir būtiski saņēmēju vajadzībām un problēmām.

¹³ **Saskaņotība/papildināmība/sinerģijas**: vai un kādā mērā programma ir saskaņota ar citām intervencēm ES un starptautiskā mērogā, piemēram, ar iepriekšējām ES programmām šajā jomā, ar darbībām, ko īsteno ar citu Savienības instrumentu atbalstu, un kopumā ar Eiropas prioritātēm jomās, uz ko attiecas programma.

¹⁴ Eiropas Tiesiskuma stratēģijas 2020. gadam mērķi un darbības jomas lielā mērā atbilst programmai “Tiesiskums”, jo īpaši tiesu iestāžu sadarbības jomā, pat ja stratēģijā par prioritārām ir noteiktas tādas jomas kā terorisms un kibernetiskie uzbrukumi, kam programmā “Tiesiskums” ir pievērsta mazāka uzmanība.

loku) līdz narkomānijas apkarošanas politikai un tiesiskai apmācībai, kā arī tāpēc, ka mērķgrupa ir visi ES pilsoņi.

Jebkurā gadījumā pastāv potenciāls stiprināt sinerģijas ar citām ES finansējuma programmām un iniciatīvām. Tā tas ir, piemēram, narkomānijas apkarošanas jomā, kur varētu uzlabot saskaņošanu ar programmu “Veselība izaugsmei”.

Aptaujātās ieinteresētās personas norādīja, ka **saskaņotība ar valstu politikām un iniciatīvām ar līdzīgiem mērķiem un/vai mērķa jomām ir augsta. Programma novērš nepilnības, kas paliek pēc darbībām valsts mērogā**, savukārt esošie nacionālie projekti un iniciatīvas papildina programmu, nevis ir pretrunā tai vai pārklājas ar to. Pat ja programmai “Tiesiskums” un valstu iniciatīvām ir vienādi (vai līdzīgi) mērķi un mērķgrupas, starp tām vienmēr ir atšķirības ģeogrāfiskās jomas (ar plašāku darbības jomu mērķa grupu ziņā), pieejamo resursu un finansēto projektu skaita ziņā.

Programma “Tiesiskums” saskan arī ar starptautiskajiem pienākumiem, piemēram, ar ANO Ilgtspējīgas attīstības programmas 2030. gadam mērķiem. Vairāki ANO programmas vispārējie principi ir saistāmi ar programmas “Tiesiskums” mērķiem un jomām. Tas attiecas uz ANO mērķi nodrošināt mieru un drošību, kas sasniedzams ar taisnīgām un iekļaujošām sabiedrībām, kurās ir nodrošināta vienlīdzīga tiesu iestāžu pieejamība, efektīvs tiesiskums, kā arī pārredzamas un efektīvas tiesu iestādes. Visi šie elementi ir atrodami programmā “Tiesiskums” gan attiecībā uz tiesu iestāžu pieejamību, gan tiesisko apmācību. Turklāt ES piedalās Hāgas Starptautisko privāttiesību konferencē un veic starptautisko darbību civiltiesību jomā galvenokārt ar šīs starptautiskās organizācijas starpniecību.

3.5. ES pievienotā vērtība¹⁵

Visi apkopotie pierādījumi apliecina programmas intervences lielu pievienoto vērtību, kas uzskatāma par *de facto* būtiski svarīgu, lai labi un efektīvi sasniegtu tiesiskuma jomas mērķus.

Novērtējuma rezultāti liecina, ka aptaujas respondenti piekrīt, ka ne tikai finansēšanas darbības nebūtu bijušas iespējamās bez ES intervences, bet apliecināja arī, ka netiktu sasniegti tādi paši rezultāti tikai ar dalībvalstu intervenci, kas attiecas uz partnerību izveidi, izlaižu īstenošanu, inovatīvu darbību finansēšanu, rezultātu ilgtspējību un — jo īpaši — starptautiska apmēra un mēroga projektu īstenošanu. Programmas “Tiesiskums” ES pievienotā vērtība ir acīmredzama, jo īpaši starptautisku projektu ar Eiropas dimensiju veicināšanā, lai risinātu pārrobežu problēmas un sniegtu finanšu resursus darbību finansēšanai nozīmīgajās jomās, kas ne vienmēr ir dalībvalstu prioritāšu augšgalā politiskās gribas trūkuma dēļ (ieinteresētās personas norādīja, ka tas ir īpaši aktuāli tiesu iestāžu pieejamības konkrētajam mērķim).

Aptaujātie saņēmēji norādīja, ka programma var ietekmēt un pielāgot — vismaz nelielā mērā — valstu darbības mērķa jomās.

Programma arī ļauj saņēmējiem strādāt ar partneriem citās dalībvalstīs, un šī iespēja palielināja to zināšanas un izpratni par programmā risinātajiem jautājumiem, paplašināja to pieeju un prasmju loku, kā arī sniedza piekļuvi labas prakses piemēriem un instrumentiem, kas izstrādāti citās dalībvalstīs. Kā minēts iepriekš, partnerības ir programmas “Tiesiskums” būtisks veiksmes elements, un tās ir izveidotas lielākajā daļā projektu.

Valsts finansējuma trūkums ir viens no galvenajiem iemesliem, kāpēc programmas finansētās darbības nebūtu bijušas iespējamās vienas dalībvalsts darbībā. Tas jo īpaši attiecas uz iniciatīvām narkomānijas apkarošanas politiku jomā, kur nacionālajām iniciatīvām nereti trūkst ārkārtīgi nozīmīgās starptautiskās dimensijas, kas šajā jomā ir izšķiroša, un ES līmeņa

¹⁵ ES pievienotā vērtība: kādā mērā ES darbības sekas papildina vērtību, kas tiktu radīta no darbības tikai valstu līmenī.

tiesiskās apmācības, ko parasti nenodrošina valsts līmenī. Turklāt programma “Tiesiskums” nodrošina tādu Eiropas tīklu turpmāku pastāvēšanu kā Eiropas apmācību tīkls tieslietu jomā. Uzskatu par programmas svarīgumu var skaidrot arī ar lielo to projektu skaitu, kuriem finansējums piešķirts vien pēc trim gadiem, salīdzinot ar trim iepriekšējām programmām¹⁶, turklāt ikgadējo pieteikumu, kas saņemti no potenciālajiem saņēmējiem, skaita pieaugums norāda, ka programma ir svarīgs finansējuma avots visā ES.

Turklāt **tiesiskā apmācība izteiktāk figurē** programmas “Tiesiskums” intervences loģikā, salīdzinot ar iepriekšējām programmām. Tas ir svarīgs solis virzībā uz programmas ES pievienoto vērtību, jo tiesiskā apmācība ir savstarpējās uzticēšanās izveides, uzlabotas sadarbības starp tiesu iestādēm un speciālistiem dalībvalstīs un uzlabotas ES tiesību aktu piemērošanas saskaņotības pamatā.

Izvērtējuma rezultāti liecina, ka **programmā “Tiesiskums” risinātajiem jautājumiem un darbības jomām būtu nepieciešama turpmāka rīcība un iesaiste ES līmenī. ES rīcības pieprasījums šajās jomās un tas, ka pieteikumu skaits programmā vēl arvien ir lielāks par piešķirtajām dotācijām, liecina par nepārprotamu interesi par programmas risinātajām prioritātēm.**

3.6. Vienlīdzība¹⁷

Tādu transversālu prioritāšu kā dzimumu līdztiesība, bērna tiesības un personu ar invaliditāti tiesības veicināšana ir ļoti svarīga programmai “Tiesiskums”, un tā ir nostiprināta programmas juridiskajā pamatā. Jo īpaši priekšlikumu kvalitātes izvērtējuma procesā novērtē dzimumu līdztiesības un bērna tiesību aspekta iekļaušanas principus. Dzimumu līdztiesības aspekta iekļaušanas jautājums ir īpaši minēts pieteikuma veidlapas “B daļā”. Taču izvērtējums liecināja, ka attiecībā uz izstrādātiem projektiem dzimumu jautājumi un līdztiesība lielākajā daļā nebija būtiska tēma. Vienlaikus atsauces uz sievietēm un dzimumu līdztiesību ir iekļautas piecos-sešos projektos, kas, lai arī ne tieši pievēršas šim jautājumam, ņem vērā šo elementu to īstenošanā.

Programma “Tiesiskums” atbalsta bērna tiesības gan plānošanas fāzē (uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus izstrāde), gan ar projektu, kas atlasīti finansēšanai, darbībām. Tādējādi bērna tiesību ievērošanu uzlabo tas, ka organizācijas, kas piesakās finansējumam (un to partneri) un kas tieši strādās ar bērniem projekta īstenošanas laikā, Komisijai iesniedz aprakstu par bērna tiesību aizsardzību. Turklāt uzaicinājumi iesniegt priekšlikumus programmā “Tiesiskums” ietver tēmas, kas ir nozīmīgas priekšmetam. Izvērtējuma rezultāti liecina, ka lielākā daļa respondentu piekrīt turpināt integrēt un veicināt bērna tiesības programmā.

Attiecībā uz personu ar invaliditāti tiesību prioritāti, šķiet, tā nav tik aktuāla, salīdzinot ar divām iepriekšminētajām. No finansētajiem projektiem tikai viens tieši attiecās uz personām ar invaliditāti tiesu iestāžu pieejamības konkrētajā mērķī¹⁸. Attiecībā uz nepieciešamību programmas ietvaros turpināt personu ar invaliditāti tiesību sekmēšanu ieinteresētajām personām ir atšķirīgi viedokļi, taču visas kategorijas sliecas uzskatīt, ka pastāv “vidēja” nepieciešamība to darīt.

Lai saprastu, kā programma veicina vienlīdzību, izmantojot finansētās darbības, tiks ievākti dalībnieku dati dzimumu, invaliditātes statusa vai vecuma griezumā, kā to paredz regula. Taču tas vēl nav paveikts.

¹⁶ Civiltiesību programmā, Krimināltiesību programmā un programmā “Narkomānijas novēršana un informēšana par narkomāniju” ir piešķirts finansējums 806 projektiem septiņu gadu laikā (2007.–2013.). Programmā “Tiesiskums” vien trīs gadu laikposmā no 2014. gada līdz 2016. gadam tika piešķirts finansējums 418 projektiem.

¹⁷ **Vienlīdzība:** vai un kādā mērā programma “Tiesiskums” ļāva godīgi pārdalīt pieejamos līdzekļus saņēmējiem dažādās dalībvalstīs, ņemt vērā mērķgrupu vajadzības, veicināt dzimumu līdztiesības aspekta iekļaušanu, bērna tiesības un personu ar invaliditāti tiesības.

¹⁸ Projekts “Procesuālo tiesību uzlabošana personām ar intelektuālās attīstības un/vai psihiatriskiem traucējumiem kriminālprocesos: rīcības nepieciešamības izpēte”.

Visbeidzot, kā jau minēts, nākotnē programmā būtu jācenšas līdzsvarotāk pārdalīt līdzekļus starp dažādajām saņēmēju mērķgrupām un dalībvalstīm.

3.7. Vienkāršošanas iespējas¹⁹

Novērtējumā netika atklātas skaidras papildu vienkāršošanas iespējas attiecībā uz programmas pārvaldīšanas metodi. Pašreizējā tiešās pārvaldības metode ir piemērota, ņemot vērā programmas apmēru.

Taču, neraugoties uz panāktajiem uzlabojumiem, kas sasniegti šajā programmā, gan Komisijas amatpersonas, gan aptaujātie saņēmēji pauda kritiskus viedokļus par īstenošanas procesu, īpaši attiecībā uz budžeta pārvaldību un ziņošanas pienākumiem. Starp norādītajiem iemesliem saņēmēji norāda, ka finanšu ziņošana ir pārāk detalizēta un neelastīga, salīdzinot ar ziņošanu citās ES programmās (piem., “Apvārsnis 2020” un *Erasmus+*).

Kas attiecas uz administratīvo slogu, gandrīz 70 % saņēmēju un pieteikumu iesniedzēju uzskatīja, ka priekšlikumu izstrāde, nepieciešamās administratīvās un finanšu informācijas nosacījumi, lai piedalītos uzaicinājumos, kā arī uzraudzības un ziņošanas prasības vēl arvien bija apgrūtināši. Kopumā saņēmēji piekrita, ka pieteikumu iesniegšanas un ziņošanas procedūras bija sarežģītas un ilgas, taču atzina, ka tās, iespējams, būtu sarežģīti vēl vairāk vienkāršot, ņemot vērā nepieciešamību nodrošināt Eiropas finanšu resursu pārskatatbildību.

Saņēmēji norādīja, ka programmā finansēto projektu ilgumu varētu pagarināt, jo īpaši attiecībā uz darbības dotācijām. Jo īpaši pagarinājumu līdz trim gadiem uzskatīja par ideālu, jo tas būtu laikposms, kas atbilst zinātnisku partnerību starp augstākās izglītības iestādēm vidējam ilgumam. Turklāt saņēmēji minēja, ka arī rīcības dotācijas varētu pagarināt līdz vismaz diviem gadiem (viena vietā), lai samazinātu administratīvo slogu no pieteikumu iesniegšanas un ziņošanas viedokļa. Taču ikgadējas rīcības dotācijas ļauj Komisijai veikt uzraudzību pār finansēto organizāciju darbībām un elastīgāk pielāgot saņēmēju darbu jaunām vajadzībām viņu attiecīgajās specializācijas jomās.

Vēl kāds būtisks jautājums, kā to norādīja mazās pilsoniskās sabiedrības organizācijas, ir grūtības atrast nepieciešamās līdzfinansējuma summas; tāpēc programma “Tiesiskums” varētu vairāk atbalstīt mazās nevalstiskās organizācijas²⁰.

Pat ja sākotnēji jaunā Dalībnieku portāla darbības sākumā radās zināmas problēmas, šobrīd ieinteresētās personas uzskata iespēju priekšlikumus iesniegt ar Dalībnieku portāla starpniecību par uzlabojumu, salīdzinot ar iepriekšējo IT sistēmu, jo ir samazinājies atbilstības pārbaudei nepieciešamo dokumentu skaits un līdz ar to arī saistītais administratīvais slogs. Turklāt pēc reģistrēšanas šie dokumenti vairs nebūs nepieciešami, izņemot gadījumus, kad ir jāveic izmaiņas. Taču, tā kā Dalībnieku portāls ir izstrādāts, domājot par pētniecības iestādēm un lielām dotācijām, pašreizējā formā portāls vēl arvien, šķiet, ir slikti pielāgots tipiskiem programmas “Tiesiskums” pieteicējiem. Tāpēc šajā ziņā pastāv zināmas uzlabojumu iespējas. Visbeidzot, ir jāvienkāršo un jāpilnveido uzraudzības prasības un rādītāji gan programmas, gan projektu līmenī.

¹⁹ **Vienkāršošanas iespējas:** vai un kādā mērā programmas “Tiesiskums” pārvaldību varētu papildus vienkāršot.

²⁰ Tāpat jāatzīmē, ka vidējais dotāciju lielums ir paaugstināts līdz pašreizējam līmenim pēc iepriekšējo programmu *ex post* novērtējuma, kurās, kā minēts iepriekš, konstatēja, ka līdzekļu pārdale starp daudziem maza mēroga projektiem radīja ierobežotu ietekmi un ES dimensiju.

4. SECINĀJUMI UN TURPMĀKĀ VIRZĪBA

Programmas “Tiesiskums” ārkārtīgi svarīgā loma Eiropas tiesiskuma telpas attīstībā, kas balstās uz savstarpēju atzīšanu un savstarpēju uzticēšanos, bija sevišķi nozīmīga programmas sākumposmā, kad dalībvalstīs vēl arvien bija jūtamas ekonomiskās krīzes sekas.

Šis ziņojums par programmas “Tiesiskums” laikposmam no 2014. gada līdz 2020. gadam starpposma izvērtējumu apstiprina programmas nozīmīgumu, veicinot ES vērtību (piemēram, tiesiskums, tiesu sistēmas neatkarība un tiesu sistēmas efektivitāte) ievērošanu un atbalstot dalībvalstis, lai sasniegtu efektīvākas tiesu sistēmas. Kopš paša sākuma programma ir parādījusi ilgstošu juridisko zināšanu un kompetenču ieguves dalībvalstīs potenciālu.

Programmas pašreizējā struktūra ir šķietami piemērota un pietiekami elastīga, lai sasniegtu tās vispārējo un konkrētos mērķus. Šajos gados tā ir parādījusi savu augsto ES pievienoto vērtību, pateicoties gan tās pozitīvajai ietekmei uz dalībniekiem un mērķgrupām, gan tās lomai kā papildinājumam citiem ES finansēšanas instrumentiem un politikas iniciatīvām.

Sagatavojoties nākamajām ES budžeta un finansēšanas programmām, Komisija, balstoties uz vidusposma novērtējuma konstatējumiem, risinās visus jautājumus, kas ir noteikti kā uzlabojami, jo īpaši uzlabot programmas darbību potenciālo saņēmēju loku, pārskatīt novērošanas rādītājus, sasniegt lielāku ģeogrāfisko līdzsvaru starp saņēmējiem un stiprināt sinerģijas ar citām attiecīgām ES finansējuma programmām un iniciatīvām.